

70. — Die vorfindigen Chaldäerfürsten des Annianos: Byz. Z., III, p. 391—93.

[Մոյն — Հաղղացոց նախաբնիկեղեման իշխանները: — Միքայէ Ասորոյ մէկ կողորն Յարգմանութիւնը:]

71. Gerland Ernst — Die persischen Feldzüge des Kaisers Herakleios: Byz. Z., III, p. 330—73. [Գերլանդ Է. — Հերակղէս կայսեր պարսկական արշաւանքները: — Արեւելեան արքայացի իմաս վրայ:]

72. Ghulam-us-Saqlain — The Mussalms of India and the arm. question: Winetecenth Century XXXVII, p. 926—39.

[Գուլամ-ս-Տակլին — Շղկաստանի մասնատկանները եւ հայկ. ինդիերը:]

73. Giunta Giunti — Das Hans Lusignan. Historische Skizze, Aut. Uebersetzung aus dem Italienischen. Triest, 1894. 12°, p. 74.

[Ջունտա Ժ. — Պատմութիւն Լուիսիոս տան:]

74. Gren A. N. — Dinastija Bagratidov v Armenii: Žurnal Ministerstva Narodnago Prosv. 2-^o, 290, p. 52—139.

[Գրեճ Ա. — Բագրատունեաց չարստութիւնն ի Հայս:]

75. Грекъ А. Н. — Краткій очеркъ исторіи Кавказскаго перемѣжа. Киевъ 1895.

[Գրեճ Ա. — Կովկասեան պարսնոցի պատմութեան համառոտ տեսութիւն: — Գրեք. «Մշակ», 1896 թ. 35:]

76. Green Davis Frederick M. A. — The Arm. Crisis in T. New-York. London, pp. XIX+180.

[Գրեճ Գ. — Վզնածամն: — Գրեք. «Արար», Է տարի, Ա. Գիպը՝ էջ 141: — «Ամսական», 1896, թ. 2: — «Նոր-Գարն, 1896, թ. 58, 59:]

77. Guthe — Mosaiken mit armenischer Inschrift auf dem Oelberge: Mitth. u. Nachr. DPV. I, p. 51—53.

[Գութե — Չիթնենեաց լեռան վրայ հայերէն արձանագրութեամբ մօզաիկները:]

78. Halévy J. — Notes cappadociennes: Rev. sém. II, p. 172—79.

[Հալեվի Ժ. — Տղնկուիթիւնք ճապարկողկոյ վայ:]

79. Handelsleute und Handwerker in Tiflis: Oesterreichische Monatsschrift für den Orient, XX, p. 140. [Վաճառական-Թանգարք եւ արուեստարք ի Տիֆլիս:]

80. Hogarth D. G. — Notes from the Euphrates valley: Athenaeum, June 16, p. 780.

[Հոգարթ Ժ. — Ժամօթութիւնք Եփրատայ հովտէն:]

81. — — On a recent journey in the valley of the Euphrates: Rep of the LXIV meeting of the Brit. Ass c. for the advancement of sc. p. 711.

[Մոյն — Եփրատայ հովտին մէջ կատարուած նոր մասնաբարձրութեան մասին: — Հմմտ. «Նոր գիտեր Եփրատայ վերին բազկին եզրոյնները, ի «Հանդէս ասն», 1894, թ. 9, էջ 261:]

82. Hron K. — Material zur Beurtheilung der arm. Frage: Beil. d. Allg. Ztg., 241, p. 1—5, 242, p. 3—6.

[Հրոն Կ. — Նիւմեր հայ. ինդոլոյն վրայ դատաստան քննութիւն: — Ետտ նետարքրական եւ կարեւոր:]

83. Hübschmann H. — Ariesche und Armenisches: Indogermanische Forschungen, IV, p. 112—20. [Հյուսիսեան Հ. — Արիականք եւ հայկականք:]

84. — — Armenische Grammatik, I. Theil: Armenische Ethnologie. I. Abtheilung: Die persischen und arabischen Lehnwörter im Altarmenischen. Leipzig, 1895, 8°, S. 280, 5 M.

[Հյուսիսեան Հ. + Հայերէն քերականութիւն Մասն Ա. Հայերէն ստուգաբանութիւն. Հատուտ Ա, Հին Հայերէնի մէջ պարսկերէն եւ արաբերէն փոխանակ բառեր: — Գրեք. «Հանդէս Ամսորայ», 1896, թ. 6. էջ 182:]

85. Jackson A. V. W. — Armenian: Johnson's Universal-Cyclopaedia, I (N. Y. 1898).

[Յարսոն — Հայ:]

86. Jensen P. — Grundlage für eine Entzifferung der (hatischen oder) cilicischen (?) Inschriften. Leipzig, 1894, 8°, p. 116 Նախ լրտ սեւած ի ZDMG 1894, թ. 235—352:

[Յենսէ Պ. — Նախահիլիկեան-հատեան արձանագրութիւնք: — Գրեք. «Հանդէս Ամ», 1894, թ. 10, էջ 317, տես եւ էջ 315 եւ 335, նմանապէս 1896, թ. 6, էջ 192: — «Արարատ», 1896, թ. 10, էջ 391: Th. Lz. 11, p. 273—6:]

87. — — Ist die Sprache der cilicischen (hatischen) Inschriften armenisch? Eine Frage an die Indogermanisten: Indogerm. Forschungen, III, p. 265—67.

[Մոյն — Հատեան արձանագրութեան լեզուն հայերէն է:]

(Միջոցառելու ձեռքով)

Մ Յ Ը Ե Թ Ա Յ Ը Գ

ՆՈՐՈՒԹԻՆԵՆԵՐ

1. Փ. Բուզանդ: — 2. Ազգարտ գործը: — 3. Մարտի թարգմանը:

1. Փ. Բուզանդ: Պրոֆ. J. Marquart ի թերթին «Philologus» (Band LV. Heft 2, Göttingen 1896, էջ 213—244) հրատարակեց քանի մը մանր յօդուածներ, «Հեռագրատութիւնք Իրանայ պատմութեան մասին», (Untersuchungen zur Geschichte Eran) վերնագրով, որուն մէջ Հայ պատմութեան եւ մասնագրութեան մասին կարեւոր սեղնկութիւններ կան: Օրինակ՝ Բուզանդայ յիշած Գուշ մարդպետին անունն, ըստ ձեռագրաց Ամիմանոսի պետք է Գուշ կարգալ. Ամիմանու թագադիր Արտաբանէտը՝ կը համեմատի Բուզանդայ Մամիկոնեան Մուշեղի. Բուզանդայ Աբէ կոմսը Ամիմանու Աբիմեհան անուն համառօտութիւնն է, ստոր համար Աբի կարգալու է. յատուկ անուն համարուածներէն շատերը պարզապէս պաշտօնի մը պարսկական անուն են, ինչպէս Հուլբառուտը, (ս. Nöldeke, Gesch. d. Perser, էջ 76, Ծան. 2.) Վահրէ, (Արարաց ժամանակ Եեմէնի կուսակալին տիրուողը.) Հրեւուլուս (ստ. Եղիշէի՝ Հարեւշլուս, առ Ղ. Փարպեցոյ՝ Հրեւշլուս, կը նշանակէ բա-

րեկամ Լարեւի [= Հերաթ] որ յատուկ տես-
 դած է Հերաթայ կուսակալն) Զեդիդեթ,
 (Lagarde, Journ. N. 189; Darmestere, Le
 zendavesta I. 29 N. 12, III. p. XI.) Սեդոն
 (= շան արտո) անդեդեդե, (= մատակարար.
 պատճենայ)։ Էդուդոն (նոր պարս. Եւստ)
 որիստեդե (մատուակ-պետ, ուրեմն "նշը-
 րանի կամ կանխոցի մատուակակալն)։ Մոդո-
 անդեդե (առ Փարպեցւոյ եւ Եղիշէի՝ Մովան-
 Տանդերձպետ, կը նշանակէ՝ առաջնորդ կամ
 ուսուցիչ մագուց)։ Լարեդեդե (Տամարա-
 նոցայպետ)։ Սարէն, Սարէն-Պալա, Կարէն եւ
 Զիլ պատուոյ եւ ցեղի անուններն են։ Փ. Բուզան-
 ղայ ժամանակագրութեան Տամար կ'ըսէ Պրոֆ.
 Փարկարա, որ մեծամեծ սխալներ ունի, ի մաս-
 նաւորի Արշակայ եւ Ս. Ներսեսի վրայ Տեառ-
 գոտութիւններ ընելով՝ կը ցուցնէ որ Բուզանդ-
 վաղէս (364—378) եւ Կոստանդինոս (337—
 361) արիանոս կայսրներն ի մի կը ձուլէ։ Արշա-
 կայ ժամանագրութիւնը կ'ուղղէ այսպէս՝ Յրգաս
 283—330, Խարոզ Ս. 331—339, Տիրան
 340—350, Արշակ 351—367/8 եւ Պայ
 369—374։ Ս. Ներսիսի եւ Ս. Բարսիլի վարուց
 նմանութիւնները ցոյց կու տայ, եւ Ս. Ներսիսի
 ժամանակագրութիւնը կ'ուղղէ այսպէս՝ 351ին
 ընտրութիւն եւ օծումն ի կաթողիկոսութիւն,
 353—5ին պատուիրակութիւն առ Կոստանդինոս
 (ըստ Բուզանդայ) վաղէս, իբր 356—7ին
 դարձն, 358ին Ս. Ներսես կը մեկնի գործերէ եւ
 Չուանակ կաթողիկոս կ'ըլլայ, 369ին Ս. Ներսես
 պարձեալ կաթողիկոս, եւ 374էն յոռաջ կը
 սպանուի ի Պայպայ։ Ուստի Անտիոքայ ՍինէՏո-
 դոսի մէջ առ Եովհաննոս կայսր 363ին գրուած
 նամակին մէջ տեսնուած 'Ισααχότις կամ 'Ισααχότις
 չի կրնար Յուսէի կաթողիկոսն ըլլալ, ինչպէս
 սխալմամբ կը կարծուի։ Նոյնպէս Ս. Բարսիլի
 372ին առ արեւմտեան եպիսկոպոսութեա գրած
 նամակին մէջ 'Ισααχότις չի կրնար Ս. Գրիգորի
 թումն Յուսիկ ըլլալ, այլ թիբրես Ս. Ներսիսի
 յաղորդն Յուսիկ (Փ. Բուզանդ Ե, 29), բայց
 այն ժամանակ Հայոց կաթողիկոսաց Կեսարիայէ
 անկախութիւնն ասոր ժամանակ սխալ ըլլալն չի
 կրնար ճիշդ ըլլալ։ Բուզանդ նոյնպէս Պարսից
 Ներսէ թմարակորն (293—302) ի մի կը ձուլէ
 Էպուսէ Բ. Բին Տեա (309—379) եւ ասոնց
 գործերը իրարու կը խառնէ, փառաստօրի՝ Բու-
 զանդ, մակամունն չի կրնար արդեօք Հայաստանի
 Վիտանս (Βιζάντι) քաղաքէն առնուած ըլլալ։
 Պրոֆ. Փարկարա կը խոստանայ գրել նաեւ
 Ազգէի զբոցին վրայ։

2. Աքթու-դըյոյ։ Պրոֆ. Ներշ կը շա-
 րունակէ այս զբոցին վրայ գրած յօդուածն.
 (Der Katolik, 76. Jahrg. II. Auf. Sept.) կը
 դնէ բնագիրն ըստ Եւսեբեայ, եւ Խորենացւոյ
 այս մասին աւանդածները կը պաշտպանէ ընդ-
 դէմ աուարկութեանց եւ վաւերական կը հա-
 մարի։ Ասոր Տեա կայ ունեցող "Վարդապետու-
 թիւնն Ազգէի, նոյնպէս քննութեան կատնու,
 եւ կը հաստատուէ որ նոյնն 340—360 տարի-
 ներու մէջ գրուած ըլլայ, իսկ Խորենացին նոյնն
 ամենեւին ճանչցած չըլլայ։ Այս մասը կը վեր-
 շացնէ այսպէս. "Երկու պատմագրաց՝ Եւսե-
 բեայ եւ Մովսիսի Տեղիւնակութիւնն եւ Աքա-
 րու ու Ազգէի մասին իրենց աւանդածին ճշմար-
 տութիւնը կը հաստատուէ "Վարդապետութիւն
 Ազգէի, ինչպէս նաեւ Աքաբուս եւ Յիսուսի
 թղթակցութեան վաւերականութիւնը։" Յօ-
 դուածն "Վարունակելն է։

3. Մարտի Բարբուռ։ Հնդկի մէջ այս
 վերնագրով հրատարակուած Պր. Ս. Միլլը-
 Դաւիթպէկի յօդուածն աւելի Տամարոս ձեռով
 լըստ տեսա գաղղիներէն լեզուա Charles de
 Harlezի յօդուակի առթիւ հրատարակուած
 "Mélanges"ի մէջ։ (Տես թերթին նախորդ
 թուոյն "Նոր հրատարակութիւնը")

Հ. Գ. Գ.

Ա Ղ Գ Ո Ս Ե Ր Թ Ե Ր Թ Ե Ր Ե Թ Վ Ա Կ Ե Փ Ո Ւ Ն Զ

1. Առօրեայ հայերէն լրագիր շուն Կ. Պոլիս — 2. "Հայ
 սասանդուծիւն Մուսկայում" — 3. Կտակ մը։ — 4. Այ-
 վազդակի եւ իւր նկարները։ — 5. Փշտանքեր հայ վա-
 ճապահանքի կնարքը։ — 6. Մշտցոյ մասն ու թա-
 դումը։ — 7. Նըքընզեան թերթը։ — 8. Մեծ բար-
 բարութիւն մը։ — 9. "Արմազանդ", յօդուածագիր
 Յ. Յ. ի խոստացուած մրցանակ մը։ — 10. Հայ թըռ-
 կուհին։ — 11. Պարթեւները պարսկաստանում եւ
 նրանց յարաբերութիւնները Հայոց հետ։ — 12. Ապա-
 գայ հայ եզրի մը։ — 13. Մ. Մովսիսի բանասիրա-
 կանները։ — 14. Հուսիսները։ — 15. Կնարքի եւ
 գրականութիւնը։ — 16. Պրոֆ. Յ. Արեւիկա։ — 17.
 Հայերէն ին տպագրութիւնը։ — 18. "Գործ, Կնարանայ
 նախընթաց։

1. Առօրեայ հայերէն լրագիր շուն Կ. Պոլիս։
 "Հայերէնը" գաղղիցաւ կար միայն "Արեւելք",
 առ ալ գաղղիցաւ. "Շաղկի" շարքութիւնը
 ալ գաղղիցաւ կ'երեւայ։
 2. "Հայ սասանդուծիւնը Մուսկայում"։
 "Մուսկ" ամսագրութի (Յուլ. - Օգոստ.) թումն
 մէջ կը կարգանք ընդարձակ տեղեկութիւն մը.
 "Վիճակագրական տեղեկութիւնները Մուսկայի
 համայնարան եւ Տիբրիսկական Ուսումնարանն աւար-
 տած Հայերի մասին"։ Հուսուած տեղեկութիւն-
 ները 1862 թուականէն մինչեւ 1894 թուականի